

47. szám.

Budapest, 1874.

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

— AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA. —

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

Kató néni, és a bolygó ikrek.

(Mutatvány „A kalász-szedő öreg asszony fia” című legújabb kalandos elbeszélésből.)

Irta: Tóth József.

(Vége.)

— Ni, ni czimborá, egy ember fekszik ott, — kiáltá a Kaján Pétert kutató pandurok egyike, midőn megpillantá az árokparton fekvő embert, kinek arca és ruhája tele volt sárral, a mint a bortól szédülve elbukott. — Szállj le s nézd meg, nem ez-e Kaján Péter? Te ismered.

A megszólított csakhamar leszállt s felismerte.

— Ez csakugyan Kaján Péter. Sokat ivott, mint a gödény, csoda, hogy bele nem halt.

Nem sokáig tanakodtak, hanem feltették egyik lóra s úgy vitték be a városba, a hol a törvényszék létezett. Már ekkor sötét este volt. De még sötétebb az a börtön, a hova a rabot bezárták.

* * *

Csak másnap reggeli 9 órakor nyílt meg a börtön ajtaja, hogy az elfogott bűnöst kihallgatás végett a törvényszék elé vezessék. A gonosz ember — ki szomszéd-

jának kocsiját, lovait egy távoli városban olcsó pénzért eladván, azoknak árát eldobozta s csak akkor indult hazafelé, mikor már a bűnös uton szerzett pénzt elfecsérelte — nagyon megijedt, mikor mély mámorából felébredve, börtönben látta magát, — ő ugyan azt hitte, hogy mivel senki sem volt tanuja gonosz tetteinek, nem is fogják megtudni, hogy azokat ő hajtotta végre. Azonban csalódott. Még csak akkor jutott eszébe, hogy az Isten mindent lát (a mit az emberek nem láthatnak is) és ő nem hagyja büntetlenül a gonoszokat. Mikor gyilkosságát akarván végrehajtani az erdőben, közel hozzá leütött a villám, akkor is ez a gondolat tartotta vissza a gyilkolástól. De már ekkor tolvaj volt.

Most, midőn az igazság, a büntető hatalom ítélőszéke elé kellett állania, egész valójában megrázkódott a félelem miatt. Mit fog majd mondani a szigorú bírák előtt? s mit fognak azok neki mondani? — vajjon bevalljon-e, vagy eltagadjon mindent? — E kérdésekkel küzködött, mialatt a törvényszéki épület lépcsőin fegyveres örök kíséretében az emeletre haladt, hol a kihallgatási és büntérgyalási nagy terem volt.

Végre — mint minden megromlott és esztelen bűnös — a makacs tagadást vá-

lasztotta. Arra nem gondolt, hogy az igazság kiderül s tagadással nem lehet elhomályosítani, sőt azáltal még nagyobbítja bűnét, míg ellenben, ha töredelmes szívvel, bűnbánattal felderitené a valóságot: kevesebb büntetés érné, mert abból azt látnák, hogy nem javitha'atlan gonosz, hanem egy bős indulataiban eltévedt, s magáról és a törvényekről megfélemlített szerencsétlen ember, ki még a javulás útjára térhet.

„Tagadok — tagadok, — mindent tagadok! — gondolá a gonosz ember egész testében reszketve, míg fogai, mintha a hideg rázná, csattogva verődtek össze, — nem látott — nem láthatott senki!“

A törvényterem nagy ajtaja felnyílt előtte.

— Lépj be! — mondá a fegyveres örök egyike. — A vádlott belépett, de lábai ingadoztak, elhomályosult szemei zöldfényű karikákat hánytak s forgott vele az egész nagy terem, melynek közepén hosszú zöld posztóval betérített asztal nyult el, mely mellett 12 törvénybíró és két jegyző ült komoly arczezal s hallgatagon nézve a belépő bűnösre, ki nem is ült, hanem ugy esett le a vádlottak padjára, mely a fal mellé volt helyezve. A terem háttérében nagyszámu hallgatók voltak jelen, kik a bűnös kihallgatását, s büntetteinek felderítését nagy kíváncsisággal várták. A törvényszék elnöke — egy tiszteletet gerjesztő ösz férfiú — elmondotta a vádak, melyek Kaján Pétert terhelték, s megkérdezte a vádlottat, hogy igazak-e a vádak, beismeri-e gonosz tetteit, vagy ha nem, mit tud felhozni védelmére, magának kitisztázására? Egyszersmind figyelmeztette, hogy ha bevallja töredelmesen a bűnét, kevesebb lesz a büntetése, mint ha álnokul tagad oly bünt, mely ki fog derülni — A gonosz ember összeszedte magát e kérdésekre, s lassankint hozzászokván helyzetéhez s viszsztatérván gonosz megátalkodottságas indulatos természete, mindent tagadott. Tagadta, hogy ő lopta el a szomszédja lovait, s hogy meggyilkolta volna mostoha gyermekeit.

„Egy szó sem igaz az egészből — folytatá a bűnös — mindinkább neki bátorodva s elvetemedett gonosz arczkifejezéssel, — gyalázatos ráfogás az egész, valamelyik el-lenségem szájából. Hogy én meggyilkoltam

volna mostoha fiaimat. Még gondolatnak is szörnyűség! Miért tettem volna? hisz engemet sohase bántottak szegény ártatlanok, aztán meg ugy szerettem őket, mintha saját édes fiaim lettek volna. De meg hát hol a vérük, hol a holttestük, ha meggyilkoltam? Nagy hühót csapnak, gyilkosságot fognak az emberre, ha valaki eltévelyedik a háztól. Bizonyosan a mostoha fiaim is eltévelyedtek, mert hát én akkor már korán reggel elmentem a háztól, és nyitva hagytam az ajtót. . . .

— Az nem igaz! — mondá az elnök — tanu van rá, a ki látta, mikor rájuk zártad az ajtót. — Ő itt van, a tanuk padján ül. Álljon elő a tanu s mondja meg: látta-e azon bizonyos reggelen vádlottat hazulról távozva rázárni a ház ajtaját a gyermekekre?

— Igenis láttam, kérem alássan — mondá egy tisztességes arczu s öltözötű, mintegy 41 éves polgárnő, névszerint Jámbor Ferenczné asszonyom, illedelmesen felállva, s a becsületesség és igaz meggyőződés bátorságával, értelmességével arczán és szavaiban. — Ugy volt, hogy hát én a leányomhoz mentem, ki most uj menyecske kérem alássan. Lángost vittem neki, és épen ott kellett elmennem a Kaján Péterék háza végében, mely nincs bekerítve. Kaján Péter uram épen akkor zárta be a ház ajtaját. Én egész tisztességgel azt mondtam neki, hogy bizony kár magukra hagyni azokat az apró gyermekeket, mert ki tudja, hogy mi minden szerencsétlenség történhet velük. Erre azt felelte Kaján Péter — no, nem igaz-e? — hogy hiszen be zá r t a az aj t ó t s adott nekik ennivalót, majd elalszanak szépen, s fel ne ébredjenek estélig, a mikorra ő hazajön. Így volt kérem alássan, olyan igaz, mint a hogy itt állok, jó lélekkel hitet teszek rá.

Az elnök intett, hogy leülhet Jámborné asszonyom s odafordulva a bűnöshöz, így szólt:

— Jámbor Ferenczné vallomásából kitűnik, hogy nem mondtál igazat, midőn azt állítottad, hogy nem zártad be, hanem nyitva hagytad a ház ajtaját, és így nem lehet való az sem, hogy a gyermekek a házból kijutva eltévelyedtek, mert zárt ajtón ki nem mehettek a házból. Egyébiránt Jámborné — az első tanu vallomásában még

az is benne van, hogy estére hazamenni szándékoztál. Hazamentél-e? — A bűnös nagy zavarban s félelemben volt. Hamarjában nem tudta, hogy mit mondjon, miután legelőször is mindjárt rajta kapták az álnok hazugságon.

— Nem mentem haza, — mondá végre hebegő hangon. — Azóta nem voltam otthon, és nem is tudom, hogy mi történt ott azalatt. Azon az éjszakán éjfélutánig voltam a korezmában.

Az elnök szigorú, rosuló arczeval tekintett az elvetemedett emberre, míg a jegyzők minden szót beírtak a jegyzőkönyvbe. Aztán így szólt a törvényszék elnöke: „Ember! szállj magadba; ne nyisd fel ajkaidat rút és semmit érő hazug tagadásra, mely úgy sem használ semmit, sőt nagyobbá teszi, súlyosítja bűneidet, hanem valld be, hogy a vádak igazak és add tudtunkra: hol és mit tettél a gyermekekkel s kinek adtad el a lopott lovakat? Gondold meg, hogy az igazmondás a bűn töredelmes bevallása enyhíteni fogja büntetésedet s az emberek irántad való utálatát s megvetését. Tedd ezt fiam, mert mi tagadásod daczára is nyomára fogunk jönni bűnös tetteidnek. Vannak tanuink és más csalhatatlan bizonyítékaink, melyeknek reád nézve terhelő és szégyenteljes használatához csak abban az esetben fogunk nyulni, ha önkényt, a magad jószántából bűnbánóság be nem akarod vallani tetteidet. Félőrai időt kapsz a gondolkozásra. Szállj magadba ez idő alatt s valld be, a miket tettél. Vezessék el a vádlottat!”

Kaján Péter börtönébe vezetett vizsgálva s ez idő alatt a törvényszéki elnök a tanúk és bizonyítékok gyors alkalmaztatása iránt intézkedett, hogy t. i. azok készen és kéznél legyenek.

Félóra múlva ismét visszavezették vádlottat a törvényterembe, és ekkor már vad elszántság és megátalkodott makacsság viszsztatásító kifejezése volt észrevehető Kaján Péter arcán.

A teremben mély esend volt. A törvényszék elnöke megszólalt:

— Magadba szállottál-e, hogy bevalld bűneidet? vagy továbbra is makacs tagadással akarod tévutra vezetni az igazság és törvény embereit? felelj: mit tettél eltűnt

mostoha fiaiddal, s a kárvallott Bagos Mihály jószágaival?

— Nem tettem semmit, nem tudok azokról semmit — felelé Kaján Péter gonosz megátalkodottsággal. — Én ártatlan vagyok, mint a ma született gyermek.

— Ugy látszik, hogy te hajthatatlan s meg nem javítható bűnös vagy, — mondá az ősz elnök szigorúan s rosulólag huzva össze szemöldeit. — Ám legyen! De magadnak tulajdonítsd, ha kimélet nélkül itél el a törvény. A tanúk ki vannak hallgatva, most tehát még néhány kérdésre kell felelned, melyeket hozzád fogok intézni. És akkor kiderülvén bűneid: hallani fogod etíteltetésedet.

A hallgatóság feszült figyelemmel várta a bűnöshöz intézendő kérdéseket. Az elnök csakhamar feltette az első kérdést, mely így hangzott:

— Hol voltál azon az éjszakán, melyen a vád szerint véghez kellett vinni bűnös tetteidet, miután tagadtad, hogy akkor otthon voltál?

— Már mondtam egyszer, hogy a korezmában voltam Müller Jakabnál, — felelt a gonosz ember.

— Másutt nem voltál?

— De voltam másutt is, — mondá a bűnös akadozva.

— Hol? — Kaján Péter elakadt, nem tudott felelni sokáig, végre azt hebegte, hogy nem tudja hol volt, hova ment Müllertől, mert a bortól el volt kábulva, reggel azonban, mikor felébredt, a csordási uton találta magát fekve, sárosan, mint-hogy ott elesett és elaludt.

— Hány óráig voltál a korezmában?

— Azt nem tudom megmondani bizonyosan, de azt tudom, hogy sokáig ott voltam.

— Ott lettél ittas? és másutt nem ittal bort?

— Igenis ott — máshol nem ittam.

— És miért nem mentél azon az éjszakán haza, holott a gyermekek maguk voltak otthon? — kérdé tovább az ősz férfiú, — és miért voltál távol a falutól 3 napig, holott tudtad, hogy a gyermekek egyedül vannak otthon?

A bűnös feje szédülni kezdett, mert tapasztalta, hogy az igazságot és a törvény-

birákat nem lehet tévutra vezetni, mert oly kérdéseket adnak fel neki, melyekre nem lehet felelnie a nélkül, hogy magát el ne árulja, oly kérdések lévén azok, melyek egymással összefüggöttek és egymásután következtek, mint a láncz-szemek, s melyeknek segítségével a való fel fog derülni. Lehajtottta fejés a bűnös és hallgatott.

— Felelj! mi okod volt rá hogy 3 napig távol légy? A bűnös alig bírta ki nyögni hogy: — beteg volt, megbetegedett a sok borivástól.

— Elég! — szólt az elnök s intett, hogy hívják elő a tanukat. A mellékerem ajtaja felnyílt s azon 3 tanu lépett be, u. m. Jámbor Ferenczné, (kit már ismerünk) Müller Jakab izraelita koresmáros és Gubó István, a vádlott egyik szomszédja, ki azon éjszakán együtt volt azzal a koresmában. E tanuk már ki voltak hallgatva s vallomásaik szóról-szóra be voltak írva a jegyzőkönyvbe. Most ezen vallomások ujjal felolvastattak a törvényszék, a vádlott, a hallgatóság és a tanuk előtt, kik az elnök azon kérdésére, hogy „ugyan ezen vallomást tették-e élő szóval?” igenel feleltek. Azt tudjuk, hogy mit vallott Jámborné már az előbb elmondottak után, azt t. i. hogy látta, mikor Kaján Péter rázárta mostoha fiára az ajtót, minél fogva kiderült a gonosz ember abbeli hazug állítása, hogy nyitva hagyta az ajtót és hogy így eltévelyedtek a gyermekek a háztól. Müller Jakab azt vallotta, hogy nála nem sokáig volt Kaján Péter, — még nem lehetett több esteli 8 óránál, mikor távozott koresmájából, de egészen magánál volt, mert felényi bort sem ivott, mint máskor. Gubó István ugyanezt vallotta s még hozzá tette, hogy mikor Kaján Péter távozott a koresmából, igen fel volt indulva, és kérdésére azt felelte, hogy haza megy, mert csak most jutott eszébe, hogy a gyermekek maguk vannak otthon, pedig az ajtót se csukta rájuk, később pedig, mikor a zivatar keletkezöben volt és Gubó István hazafelé ment: látta, hogy világos volt a Kajánék házának ablaka.

Mikor felolvasták a tanuvallomásokat, a bűnös egész testében megdermedt és sápadt volt mint a halott.

„Elvesztem . . . nyomára jöttek minden-

nek!“ — gondolá homlokára szorítva kezét. A teremben halotti esend uralkodott. Az elnök felemelkedett s így beszélt:

„Tekintetes törvénybírák! Nem kételkedem, hogy a vádlott zavart beszédeit és a tanuk vallomásait kihallgatva s egybehasonlítva, mindenki meg van győződve vádlott bűnösségéről. Mégis mielőtt ítéletet mondana ki a tekintetes törvényszék a bűnös felett, szükségesnek tartom, hogy a fő bizonyítékokat a vádlottal tudassuk. E bizonyítékokat azonnal fel fogom mutatni. Előbb azonban még néhány szót intézek a vádlotthoz, következőleg: Vádlott! te azt állítottad, hogy mikor elmentél hazulról, rázártad az ajtót a gyerekekre; ez nem igaz, mert magad mondtad egyik tanuinak, hogy bezártad az ajtót, a mit látott is a tanu; nem igaz továbbá az sem, hogy azon reggel óta nem voltál otthon, mert magad mondtad Gubó István második tanunak, hogy hazamégy a koresmából és az látta is később, hogy világos volt a házad ablaka, tehát akkor otthon kellett lenned, mert a bezárt ajtón rajtad kívül senki más nem mehetett a házba, — nem való az sem, hogy nem tudtál magadról a sok bor ivása miatt s azért barangoltál el, mert a két tanu állítja egymással egyezőleg, hogy csak kevésbé voltál ittas és minden tetteről tudtál. Mindezekből kitűnik, hogy szavaid, miket itt elmondottál, nem voltak igazak. Vannak azonban még más bizonyítványok is, melyek kiderítik a valót, akár mint tagadod is. A kocsinyomok ugyanis egészen meglátszanak, és a kárvallott udvarából kerteden keresztül a te házadig visznek, — ezenkívül a félszer alatt véresepek láthatók, melyek a komondorkutya harapása által okozott sebből folyhattak ki, minél fogva orvos által fogunk téged megvizsgáltatni, hogy látszik-e valami harapás nyoma a testeden, mely ha látszani fog — a miben bizonyos vagyok — kétségtelenné teszi, hogy azon éjszakán te jártál a szomszéd udvarában, s hogy ennélfogva te hajtottad a kerteden keresztül — a bezárt kapun ki nem mehetvén — a kocsi elé fogott lovakat.

A bűnös e szavakra megtántorodott. Oh jaj! . . . az a harapás, melynek sebe most úgy fáj, úgy éget, meg fog látszani a lábán! . . .

A törvényszék elnöke most két posztódarabot emelt fel az asztalról, mely eddig papírral volt letakarva.

— Ismered-e ezeket? — kérde. — Bizonyára igen, mert ezt a két posztódarabot a te öltönyödről szakíták le a kutyák. Lásd, ezek is a mi kezeink közé kerültek. Ugy van . . . Innen is látom, hogy öltönyöd két széle le van hasadva. Nagyobb igazság okáért oda fogjuk e két lehasadt darabot illeszteni . . . Nos? te halotthalvány vagy . . . s tántorogsz? . . .

A bűnös valóban halotthalvány volt s szédülten tántorgott. A való felderült, többé nem létezett rá nézve szabadulás. Azért volt halotthalvány és azért tántorgott. De nem sokáig, mert a következő perczen megtörve, lealázva, kétségbeesetten esett térdre s remegő kezeit esdőleg kulcsolva össze, felkiáltott.

— Irgalom . . . kegyelem! Bűnös vagyok . . . bevallok mindent . . . Én loptam el a szomszédom lovait, én sikkasztottam el a mostoha fiaimat . . . Tolvaj, bűnös a nevem . . .

A törvénybírák komoly figyelemmel néztek a bűnösre, s a teremben nagy, siri csendesség volt.

— Ez nem bűnvallomás — szólalt meg az elnök, — mert csak akkor tetted azt, midőn láttad, hogy mi mindent tudunk, s hogy nincs már számodra menekülés. Javíthatlan bűnös vagy, kit a megérdemelt büntetés szigorú fegyvere fog sújtani.

A magyar ifju dalai.

I.

Édes hazám! hű gyermeked
Vagyok én,
S az is leszek, és egykor a
Sír szélén
Végső szavam, búcsú-szavam
Ez leszen:
Édes hazám! áldjon meg a
Jó Isten!

És azután, ha följutok
A mennybe,
Onnét kérek bő áldást e
Nemzetre,

És megkérem a jó Istent:
Hogy hazám
Boldog legyen és viruljon
Igazán.

II.

Szép multja volt a magyarnak,
Erre büszkén mutatunk,
Ettől lelkesül a szivünk
S buzdul tette a karunk.

De legyen a jelen is szép,
Szebb, mint egykor a mult volt,
S mutassunk rá, hogy ezt bírjuk,
Míg a fényes mult „csak volt!”

III.

Borús fölleg tornyosodik
Az égen,
Hajh nem derült honunk ege
Már régen,
Csupa vésznek és borúnak
Tanyája . . .
Majd kiderül az egünk nem
Sokára.

Oltárodra teszszük majd a
Szivünket,
Mert áldozni ennél szebbet
Nem lehet;
És szerelmünk dicsfénytől
A haza
Még fényesebb leszen, mint volt
Valaha!

IV.

A mi szavunk, szent jelszavunk az legyen,
És tartsuk meg mindvégig az életen,
Nemesüljön ettől az ifju szive:
Hogy a jóban és dicsőben előre!

S ha majd egykor a csatadal rivall fel,
Akkor, ifjak! nekünk oda menni kell,
Hol a szabadságért foly a szív vére,
S ott is zengjük: magyar ifjak előre!

Körösy László.

A szép Vasilissa története.

(Orosz népmese.)

Közlő: Lázár Mihály.

Bizonyos kerületben élt egy kereskedő. Tizenkét-évi házasságából csak egy leánykája volt, a szép Vasilissa, a ki nyolczadik évét töltötte, midőn édes anyja elhalálozott. Az anya halálos ágyán leányát maga elé híván, egy az ágyából előhuzott bábút nyujtván neki, mondá:

— Kedves Vasilissám, hallgasd meg végszavaimat, s légy azokra engedelmes. Én nemsokára meghalok; és anyai áldással ezen bábút hagyományozom neked. Őrizd meg, ne mutasd senkinek; ha szerencsétlenség érne, adj bábudnak enni, s akkor kérd ki tanácsát. Ha egyszer táplálékot vesz magához, a téged sujtó gond enyhítésére módot fog nyujtani.

Ezután megölelvén leánykáját, meghalt.

Halála után a férj őt a kötelezett időig siratta, azután csakhamar ismét házasságra gondolt. Ő gazdag volt; és egy középkorú özvegy, kinek a szép Vasilissával egyenlő koru két leánykája volt, foglalta le szívet. — Jó házi asszonynak és tapasztalt anyának kellett lennie. A kereskedő tehát őt nőül vette, de csalatkozott, legkevesbbé sem talált benne Vasilissa iránt jó anyát.

Vasilissa a környékbeli falukban a legszebb leány volt. A mostoha-anya és mostoha-nővérei megirigyelték bájait és szépségét, s mindenféle nehéz munkával foglalták el. Azt remélték, hogy a folytonos nehéz munka megsoványítja s a nap heve és a szél annak arczbőrét megbarnítja.

Az élet Vasilissának terhére vált, de nemes odaadással szenvedett mindent, és naponkint szebb és frisebb lett; míg ellenben a mostoha-anya és a mostoha-nővérek megsoványodtak, és elhervadtak boszuságukban, jóllehet mint valami nagy dámák összedugott kézzel ültek egésznap.

Hogyan történhetett mindez?

A Vasilissa bábujja volt az, ki őt segítette. Ezen segéd nélkül Vasilissa hogyan végezhetne volna el a neki feladott nehéz munkát? Ő soha meg nem ette a neki juttatott egész táplálékot, ő a becsesebb fala-

tot mindig megtartotta bábujja számára. Éjjel, midőn mindenki aludt, ő szobácskájába bezárkóztatván, bábuját vendégelte, mondván neki:

— Egyél kicsinyem, egyél; segíts rajtam csüggedésemben. Én atyám házában élek ugyan, de nem ismerem azt, mi az öröm; gonosz mostoha-anyámnak szándéka engem kioltani a világból. Jelöld ki a módokat, hogy életben maradhassak, s mondd meg, mit kellessék tennem?

A bábú — jóllakás után — Vasilissának tanácsot adott, vigasztalta őt szomorúságában, s következő napon helyette minden munkát elvégzett, ezen idő alatt a fiatal leányka virágszedéssel töltötte a napot, s feladott munkája mindamellet maga idejében kész volt. Az ágyak felvetve, a víz-edények megtöltve, a káposzta megmosva, és a kemence befűtve. Aztán a bábú Vasilissával megismertette azon fűnemeit, melyek őt a nap égetéseitől megóvták; ily módon Vasilissa boldogul élt bábujával.

Több év mult el. Vasilissa megnőtt és elérte a férjhezmenetel korát. A falu ifjai kéréskép jelentkeztek, a nélkül, hogy a mostoha-nőtestvérekre figyelemmel lettek volna. E miatt a mostoha-anya még gonoszabb lett. Minden kérőnek azt felelte:

— Nem adjuk férjhez az ifjabbat az idősbelek előtt, — és midőn a kérők elmentek, boszuja csillapítására jól elverte Vasilissát.

Történt egyszer, hogy a kereskedő üzleti dolgai végett házát egy időre elhagyni kényszerült. A mostoha-anya ezen idő alatt egy másik házba ment lakni. E háznak közelében egy sűrű erdő volt, ennek egyik tisztás helyén egy lakás emelkedett, melyben a rémes „Baba-gaga“ élt. Baba-gaga senkit magához közeledni nem engedett, minden közeledő emberi lényt felfalt, mint a csirkét.

A kereskedő neje új lakásán magát berendezvén, a szép Vasilissát majd egy, majd más ürügy alatt az erdőre küldötte, de a fiatal leány mindannyiszor minden baj nélkül visszatért, — a bábú kijelölte neki az utat, és soha nem engedte „Baba-gaga“ lakása közelébe jutni.

Az őszi idő bekövetkezett.

Egyik este a mostoha-anya mindhárom leánynak teendőit kiosztotta; az egyiknek csipke-, másikkak harisnya-kötést, Vasilissának pedig vászon-szövést rendelt foglalkozásul. A szobában, hol a leányok dolgoztak, csak egy égő gyertyát hagyott, a háznál volt minden többi gyertyát pedig összeszedvén s magával vivén, aludni ment.

A három leány dolgozott, dolgozott; végre a gyertya hamvát el kellvén venni, a mostoha-testvérek egyike vette a hamvvevőt s a gyertyát — látszólag történetesen — anyja rendelete szerint — eloltotta.

— Mi-tevők legyünk most már? — mondták a leányok; — egy szikra tűz sincs a háznál s dolgunk még nincs bevégezve. „Baba-gagá”-hoz kell elmenni és tőle kérni világitót.

— Az én gombostűim nekem elég világot nyujtanak, — mondtá a csipkés.

— Én nem megyek sehová, — mondtá a harisnya-kötő, — az én kötőtűim elég fényt nyujtanak.

— Vasilissa, neked kell elmenni világitóért, — kiáltá a két nagyobb, — eredj azonnal Baba-gagá-hoz, — és őt a szobából kítaszigálták.

Vasilissa felment a szobájába, s a már előbb elkészített levest bábuja elé tette.

— Egyél kicsinykém, és hallgasd meg kérésemet; engem elküldöttek Baba-gagá-hoz, hogy tőle gyertyát hozzak, az engem fel fog falni.

A bábu megvacsorázott, a szemei fényt vetettek.

— Ne félj semmit, Vasilissa; menj, bárhová küldjenek, csak gondod legyen, hogy engem mindig magadnál őrizz. Mig veled leszek, Baba-gaga semmi rosztat sem tesz veled.

Vasilissa felkészült, a bábut zsebébe tette, keresztet vetett magára, és elment a sűrű erdőbe.

Reszketett utjában. Egy pillanat alatt egy lovas nyargalt el mellette, fehérbe öltözve, fehér lovon, fehér szerszámmal. Ekkor a nap sugarait lövelni kezdte.

Tovább folytatván utját, egy másik lovas haladt el mellette; ez veres volt, veresbe öltözve, veres lovon. Ekkor a nap emelkedni kezdett.

Vasilissa mendegélt egész éjjel és az azt

követő nap, melynek estéjén elérte az erdő tisztását, a hol Baba-gaga lakása emelkedett. Embercsontokból alkotott kerítés vette körül; melynek felső része ép szemmel el látott emberi koponyákkal volt szegélyezve; az ajtók oszlopai emberi lábszárakból voltak, a szárny-ajtók kilincseit, zár-alakra, egy tátott száj képezte, melynek kiálló hegyes fogai voltak.

Vasilissa magánkívül volt rémületében, mozdulatlanul állott, mintha a nap leszegette volna. E pillanatban ismét egy harmadik lovas haladt el mellette, a ki fekete volt, feketébe öltözve, fekete lovon, — nyargalva futott a Baba-gaga lakása kapujáig, a hol hirtelen eltűnt, mintha csak a föld nyelte volna el.

Erre az éj bekövetkezett, de a setéség nem volt tartós, a koponyák szemei égni kezdtek, és az egész erdő-tisztás oly fényvel volt világítva, mint a déli fénylő nap.

Vasilissa reszketett félelmében, s megállott, nem tudván ijedtében hová futni.

Csakkamar ezután az erdőben iszonyatos lármát hallott. A fák recsegték, a fák levelei reszkettek, és az erdőből kijött Baba-gaga, a rémes nő; egy mozsáron ült, a melyet a mozsártörővel mozgásba hozott s nyomait egy seprűvel mindenütt elenyésztette. Az ajtóhoz érkezvén, maga körül szaglálódott, s egyszerre felkiáltott:

— Hm, hm, itt orosz hust érzek — ki van itt?

(Vége köv.)

C z i g á n y o k .

(Két képpel.)

(Vége.)

Miután az évszázadokon át gyakorolt szigorral és erőszakkal semmire sem mehettek az emberek s nem szabadulhattak meg a cigányoktól, e szerint végre az újabb időben sok országban elhatározták, hogy meg kell őket tartani, és jóság, iskolák s nevelés által civilizálni és lassankint a társadalom hasznos tagjaivá kiképezni. III. Károly spanyol király, II. József, Katalin orosz czárnő s más uralkodók is gondosan kidolgozott rendeleteket bocsátottak ki a cigányok letelepítését, átidomítását és boldogítását illetőleg. Sok helyen földbirtokot

kaptak, szilárd házakat, falukat és iskolákat építettek számukra. Használó intézkedéseket találhatni mai napig is némely birodalomban, — hanem eddig még kevés sikere volt; — sem erőszak és szigor, sem jószág és türelem nem igen használ ezen sajátosságos, rejtélyes népnél, mely a legfőbb miveltség közepett is mint vad elem tenyészni

liában 180,000, — mind összevéve egész Európában körülbelül félmillióra rúg a cigányok száma.

Sokat beszéltünk már a cigányokról, hanem nemzeti viseletökről még egy szót sem tud az olvasó, és pedig csupán azon egyszerű okból, mert a cigánynak nemzeti viselete — n i n c s.

C z i g á n y n ő.

meg nem szűnik, mert — javítási kísérleteink csak az utolsó évszázadnak sarjai, míg az ő barbárságuk a történelem előtti idő őstalajában gyökerezik.

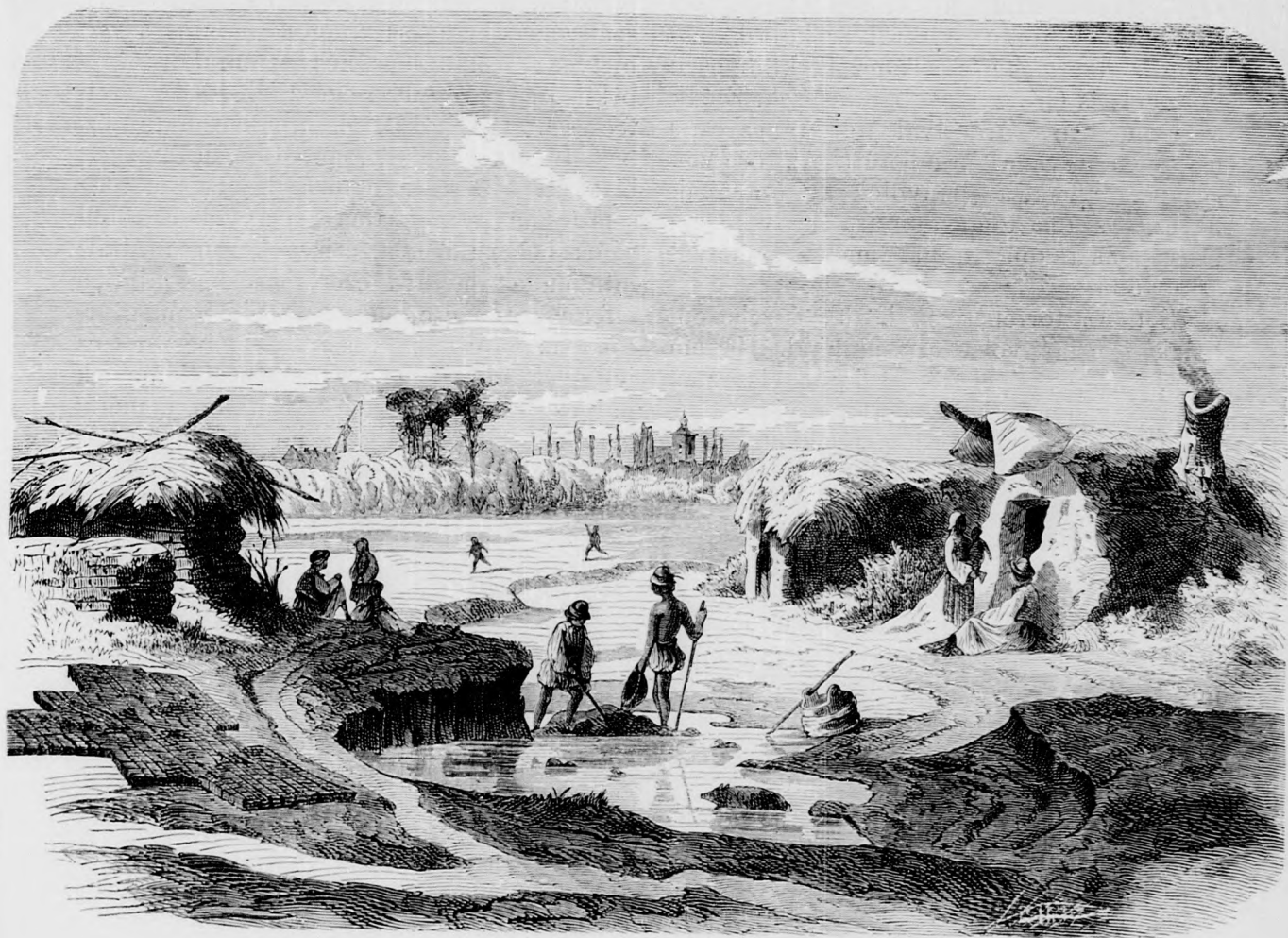
Az alsó Duna-fejedelemségekben, a hol leginkább otthon vannak, számukat 300,000-re teszik. Erdélyben 75,000, Moldvában és Oláhországban 150,000, Spanyolországban a „gitano“-k száma 20,000, Ang-

A mely országban, a mely nép közt lakik és él, annak viseletéből és nyelvéből el-sajátít egyes darabokat és egyes szavakat, megnevezéseket. Hazánkban, Spanyol- és Olaszországban nagyon megkedvelték az ottani nemzeti viseleteket élénk színeik és a gazdag arany- és ezüstdísz miatt; a spanyol gitana, az olasz cinganella, a magyar cigánynő legfőbb boldogsága aranypa-

szomántos, rikitó színű szoknya, csillámos nyakék, mely sok esetben aranyból is van; az oláh cingara fejéket is visel aranypénzből, melyet néha sok nemzedéken át gyűjtögetnek. A csillámló tárgyakat ép annyira szeretik, mint a holló vagy szarka, s ha alkalom nyílik rá, ép oly holló- vagy szarkamódon el is tüntetik.

szágon, hanem Oroszország déli részében, európai Törökországban, valamint Egyiptomban és Ázsiában is úgy van. Hihetőleg a cigányok még Indiában is üzték ezen mesterséget, mely ott jelenleg is a megvetett vándor szudra-osztály kezében van.

Hanem a mi a cigányt oly fölötte ki-tünteteti, a mi bizonyítja, hogy az ő évszáza-

Vályogvető cigányok.

A cigány ezen veleszületett előszeretete minden csillogó tárgyak iránt oka tán annak, hogy oly nagy kitartással üzik az aranymosás fáradalmas és elég háládatlan mesterségét Erdély aranyport tartalmazó folyóiban.

Másféle dolgokban is ügyesek. Egy magyar közmondás így szól: „a hány cigány, annyi kovács“. De ez nemcsak Magyaror-

dokon át megvetés, nyomás, rabszolgaság által elfajzott természete korántsem ment minden nemesebb hajlamtól és magasabb tehetségtől, az ama határozottan kifejlett, ugyszólván minden cigánynyal veleszületett zenészeti tehetség és a szép, magasztos művészet iránti szenvedély. Nem csak a magyaroknál, hanem a törököknél, tatároknál és oláhoknál is ők a nemzeti zenészek.

— S mint eme népek különféle vallásaihoz, úgy tudnak nemzeti izlésökhöz is hozzá simulni a zenét illetőleg; meglesik, eltanulják kedvencz nótáikat, és ujja teremtik azokat saját módjuk szerint, úgy hogy mind-egyiket kielégítik.

A zenével oly közel rokonságban lévő táncz szintén nem tanult mesterség a cigányoknál, hanem velök született természeti adomány. Hajlékony, ékes idomu testök, melyet hindu őseiktől örökölték, nagyon is alkalmas arra. Tánczaik különösen Spanyol- és Oroszországban hirtsek. Élénk és természetes gráciával teli táncz ez, s majdnem ugyanaz mindenütt. Az oroszok „cizgenká“-nak, a spanyolok „gitaná“-nak nevezik, s amazt ép annyira kedvelik az orosz pusztákon, mint emezt a spanyol szinpadon.

Sokan a történetirők közül összehasonlítják a cigányokat a zsidókkal. Hanem ezen, Európa népei közt szintén elszórtan élő nép, szilárd alapra építette nemzetiségét. Ők nagyszerű hagyományokkal, hős és hiteles történelemmel, kifejlett nyelvvel és irodalommal bírnak. Házi és beléletek ősrégi, igen határozott rendelkezések és kötelek által szabályoztatik. Ez végre tökéletesen vallásos nép. Vallásuk, mely egész életüket áthatolja, fölötté sajátos. Ők Isten választott népének tartják magukat, s minden egyes, úgy mint az egész nép, át van hatva ezen hit által.

Mennyire különböző helyzetben vannak ellenben a cigányok, ezen — mint ők — az egész világon ide-oda hányatott vándor hindutörzs! A cigányoknak még csak bálványaik sem voltak. Nincsenek szilárd rendszabályaik és szokásaik, nincsen történelmök, hagyományaik is alig vannak, sőt valami különváló saját babonás hitök sines, mert a babonás hitnek különféle neveit azon népektől sajátítják el, melyek közt élnek, valamint azoknak vallását is. Igen helyesen jellemzi a cigány népet ama adoma, mely szerint a cigány, midőn valaki kérdezte: „Czigány, milyen hitü vagy te?“ — ezt felelé:

— Olyan, mint a nagyságos uram!
— Hát a nagyságos urad milyen hitü?
— Olyan mint én!

A cigány nyelvben nincs kifejezés a

„birtok“, a „kénytelenség“, a „kötelem“ vagy „törvény“ számára. Csak úgy nőttek ők fel köztünk, mint ama légi növények gyökér nélkül, talaj nélkül, hon nélkül. — Nem is képeznek sehol sem oly számos, tömör községeket, mint a zsidók. Ők egészen lazán, semmi kötelék által össze nem tartva élnek, ugyszólván csak családonkint, és ezen cigány-családok olyanok, mint a puszták katangja, melynek magvát a szelek szétszórják az egész világon — mint a víz, melyet egy hatalmas kéz számtalan cseppekben és parányban egész Európán szétfecsesentett. Szóval, ők mindent nélkülöznek, mi maradandó, tartós nemzetiséget biztosít. — És mindennek daczára, még sem nyomattak el ama parányok a többi rájuk nehezülő nemzetiségek sulya által; mindennek daczára, ezen forrásnak minden elfecsesentett cseppje mai napig is megtartotta az egésznek színét, természetét és jellemét, mintha e cseppek nem lennének hab és buborék, hanem számtalan, kemény gránit-töredékek. Egész lételök és fennmaradásuk oly rejtvény az európai ember-nem történetében, melyet csodálunk, de egészen megfejteni nem bíruak.

Őszi kép.

Elrepült a fecske,
Elrepült a hangos keleplésű gólya;
Olyan esendes minden, mintha a természet
Néma, halott volna.

Még maga az ég is
Siratja a tájat, köddel vonva ezt be,
Melynek fátyolán át a nap rőt sugára
Haldokolva rezg le.

Itt gyászol az erdő,
Mozdulatlan hever fonnyadt koronája,
Csak akkor rezzen meg, ha az őszi szellő
Végigboronálja.

A berek mélyében
Nem hallatszik szívet vidító madárdal;
Rég kihalt az ének, s csak magános vad tör
A bokrokon által.

Ott egy ház fehérlik
Karóval sűvényzett kertbe nézdegélve,

De a virágkelyhek már lehulltak régen
Az ősz bús lehére.

Nézd, mi rút növény ez:
Mint tövises kigyó, úgy hajlong utánad,
— S hogy kiöntse mérgét — összevérzi arcod,
Megtépi ruhádat.

Éles ujjaival
Bekapaszkodik a futosó szellőbe,
Ez sikoltva fölri, s szakgatott sebével
A harasztra dől le.

Ilyen most a — ró z s a . . .
S minő szép volt nemrég, teljes diszben nyilva,
Harmat-könyeit az ég is örömében
Biborára sírta.

A viruló bokrot
Mindig fölkereste a mosolygó hajnal;
Tarka pille is jött, és a rózsá kelyhén
Csüngé ámulattal.

Jött a lenge szellő,
S epedőn susogva fölrepült keblére,
S az édes illatot kábultan hordta el
Messze a vidékre.

Ah! de éke eltűnt:
Összetépvé fekszik bájos koronája,
Gyászos szemfödőül elhalványult lombok
Borultak le rája . . .

Végtusáját küzdi
Már a szép természet. Még néhány rövid nap,
És sírjába fekszik, s átalunni álmát
Puha hóleplelt kap.

De fölélbred újra
Fehér takaróját magáról levetni;
Sír-nyoszolyájából többé csak az embert
Nem költi fel senki.

Vagy mit is beszélék!
Hisz a sír éjére men y o r s z á g a hajnal,
Hol már nem törődik az üdvezült lélek
Ezer földi bajjal.

Mert mi i t t az élet?
Fájdalom-, csalódás- s tüskelepte rósa,
Melyen egy-egy bimbó, az öröm, tenyészik
Egymástól elszorva . . .

Végtusáját küzdi
Már a szép természet. Még néhány muló nap,
S mint bús síri lámpa örködik fölötte
Majd a pislogó nap.

K. E.

Csata után.

(Képpel.)

A harc vihára lezúgott, az utolsó ágyúszó is elhangzott, — a seregek elhuzódtak, az egyik menekülve, a másik üldözve; — a csatatéren, mely előbb a viaskodók földingató zajától rengett, most csak a nehéz sebesültek nyögését hordja a szellő, míg a holtak szinte halmokban fekszenek egy-egy ponton, hol makacsabb volt a küzdelem. Az egymás étetére törő ellenségek — a kik pedig soha életökben nem vétettek egymásnak — minő békén megférnek most egymás mellett!

Azután előjönnek a tabori kórházi szekerek, hogy a sebesülteket összeszedjék, — és előjönnek a sirások, hogy a holtakat eltemessék.

Szomorú kép! Mennyi reményteljes, tett erős ifju életet oltott ki a harc dühe! — sa kiknek hősiessége, önfeláldozása vívta ki a diadalt, azokat elhantolják a közös sírokba, s azt sem tudni, ki hol nyugszik közülök, — s hantjokat legfőlebb az ég könyűje áztatja.

Otthonn pedig az apa, az anya, a nő, a gyermek, a testvér, a menyasszony napról-napra várja fiát, férjét, atyját, testvérét, jegyesét, — míg végre egyszer csak megjön a szomorú hír, hogy ne várják többé. . . .

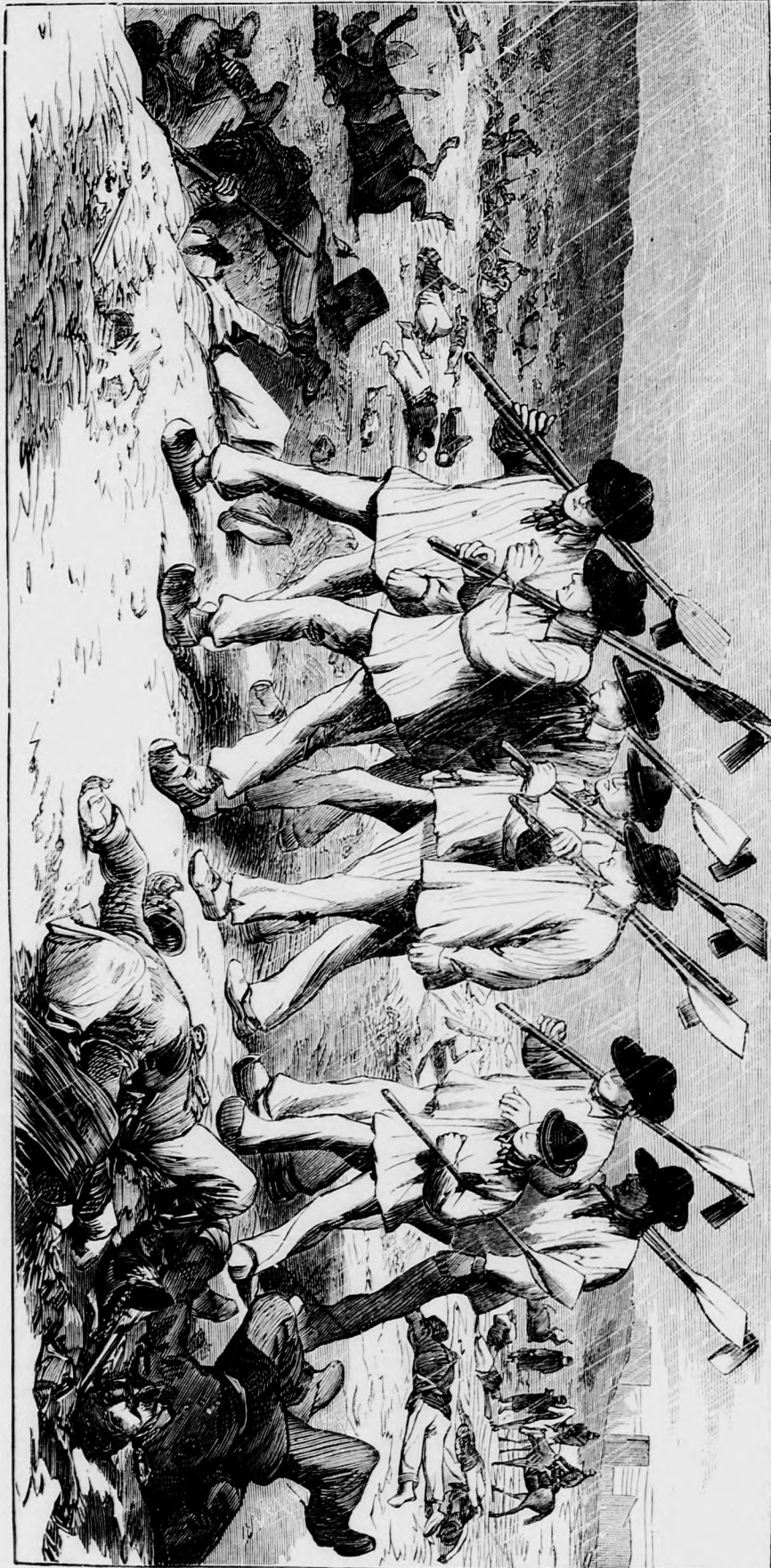
Oh, mély, sötét gyász a harci dicsőség ára!

Antonio és Roger.

— Igaz történet. —

Egy spanyol és egy francia matróz — Antonio és Roger — fogságban volt Algirban (egy hajdan rabszolgákkal kereskedő állam Afrika északi partjain). Munkára véletlenül egy helyre küldetvén, elpanaszlák egymásnak szenvedéseiket, beszéltek családjokról, hazájokról s az örömről, melyet érezni fognak, ha valaha sikerül megsza-

USZÁK HÍRŰ.

badulniok, — és ilyenkor bátrabban hordozák lánczaikat.

Egy utnak kiépítésére voltak rendelve, mely a tengerpart mellett sziklás hegyen vezetett keresztül.

A spanyol egy napon leeresztvén karjait, sóvár tekintetét vetett a tengerre s így szólt:

— Barátom, minden vágyam csak eme roppant víztömeg tulsó, előttünk láthatatlan partjaira irányul; oh-miért nem léphetem azt át veled! Képzeletemben mindig itt látom nőmet és gyermekeimet, kik felém tárják karjaikat a cadixi kikötőből, vagy keserű könyeket hullatnak halálom felett. . . .

Antonio mélyen elmerült e megható képbe, — s valahányszor visszajött a hegyre, mélabús tekintetét mindig a tenger beláthatatlan síkjára függeszté, mely őt hazájától s övétől elválasztja.

Egy délután azonban elragadtatva karolja át társát, felkiáltva:

— Amott egy hajót veszek észre; barátom, nézd csak, nem látod? Az itt nem fog kikötni, mert ezt a tájat kerülik az emberek, — de azért holnap, ha akarod, szenvedésünk véget ér és szabadok leszünk!

— Szabadok? — kérde Roger bámulva.

— Igen. Holnap e hajó innen körülbelül kétföldnyire fog elvitorlázni; akkor e sziklákról levetjük magunkat a tengerbe, és vagy elérjük a hajót, vagy elveszünk. És vajjon a halál nem méltóbb sors-e reánk nézve e kegyetlen szolgaságnál?

— Ha meg tudsz menekülni, — felelé Roger, — én sokkal nagyobb lemondással fogom sorsomat viselni. Te nem tudod, Antonio, mennyire kedves vagy nekem; a barátság, mely hozzád fűz, csak életemmel fog megszakadni. Csak egyre kérnélek, Antonio; ha megszabadulsz, keresd föl atyámat. Ha az elveszettnek hitt fia fölötti bus az öregség bajai még nem döntötték sirba, mondd meg neki. . . .

— Fölkeressem atyádat, kedves Rogerem? Mit beszélsz? Hogyan lehetnék boldog s hogyan élhetnék csak egy pillanatig is, téged rabszolgaságban hagyva?

— De Antonio, én nem tudok uszni, te pedig kitünő uszó vagy.

— De tudsz szerettetni, — válaszol a spanyol, könyekre fakadva és melegen mellére szorítva Rogert; — az én életem a tiéd is, — mi megmentjük egymást: a barátság erőt ad nekem, — te majd övembe kapaszkodol.

— Arra gondolni sem akarok, Antonio; én nem akarom barátomat miattam veszélyeztetni. Már maga a gondolat is borzasztó; öved kisiklik kezemből, avagy magammal rántalak a mélységbe s én leszek oka vesztednek.

— Oh miért is gondolsz ki ily félelmekeket! Én azt mondtam: a barátság gyámo-lítja erőmet s bátorságomat; én annyira szeretlek, hogy e mellett minden aggodalom háttérbe szorul. Szünj meg ellenkezni tervemmel, én el vagyok határozva. De úgy veszem észre, hogy a szörnyek, kik őrizetűnkre vannak rendelve, folytonosan kémlelnek minket. Legyünk ovatosak. Isten veled! hallom a jelt, mely minket tanyánkra szólít, — Isten veled, kedves Rogerem, holnapig!

A foglyokat másnap nem bocsátották ki a rendes időben házukból. A spanyol már türelmetlenkedni kezdett, Roger pedig nem tudta: örüljön-e, vagy szomorkodjék e véletlenség fölött.

Végre munkájokra küldettek, de nem beszélhettek egymással, mert urok éppen e napon elkísérte őket. Antonio belenyugodott sorsába, csak hogy láthatá Rogert és sohajtozhatott. Olykor olykor szemével mutatá neki a tengert, és ekkor alig birta fékezni szive érzelmeit.

A fárasztó munkában töltött nap után végre beköszönt az est, és a két fogoly egyszerre egyedül találta magát.

— Ragadjuk meg az alkalmat, — mondá a spanyol, társához fordulva, — jöjj!

— Nem, barátom, soha sem egyezem bele, hogy miattam életedet kockáztasd! Isten veled, Antonio, megölellek utoljára, — mentsd meg magadat, s néha-néha gondolj barátodra. . . .

E szavakkal Roger Antonio karjaiba dől, könyzáport hullatva.

— Oh, Roger, ne ellenkezzél! Ha még egy perczet késel, el vagyunk veszve, s talán soha sem nyílik többé ily kedvező alkalom. Válaszsz: vagy engeded, hogy meg-

mentselek, avagy összeurom fejemet e sziklák élén!

A franciaia térdre esett, hogy lebeszélje barátját vakmerő szándékáról, -- de Antonio hirtelen átkarolta Rogert, vele a szikla szélére sietett, s vele együtt elszántan a tengerbe veté magát.

A hullámok összecsaptak fölöttük. . .

Az utazók, kik az említett hajón voltak, meglepetve szemlélték a távolból e jelenetet, melyet nem tudtak maguknak megmagyarázni. Egy új eset azonban csakkamar felvilágosítá őket a dolog mibenlétéről. Ugyanis észrevettek egy sajkát, mely sietve igyekezett a partot elhagyni, hogy üldözőbe vegye azokat, a kik — miután a tenger mélyéből a felszínre bukkantak — roppant erőfeszítéssel közeledtek a hajó felé.

Roger észrevévén az üldöző sajkát, barátjára emelé szemeit, ki már gyengülni kezdett, kirántá magát kezei közül, felkiáltva:

— Üldöznek, mentsd meg magadat! — s a másik pillanatban a víz alá merült.

Hanem Antonio, a baráti érzet által felvillanyozva, utána bukkott s megragadta a mélyben.

A sajka, midőn azok eltűntek, megállapodott, mert a benne ülők azt hitték, hogy a két szökevénynek örökre vége, -- míg másrésről a hajóról is csolnakot bocsátottak le a szerencsétlenek megmentésére.

A hullámozó tenger háborgásai közben egyszerre megint felbukik a két ember, kiknek egyike a másikat átkarolva tartván, félkézze a csolnak felé eviczkél. A csolnakban erősen dolgoztak, hogy segítségökre siessenek.

Antonio kimerültségében már-már elereszti Rogert, midőn a csolnakból bátorító kiáltást hall. Erre újra magához szorítja barátját, s végerőlködéssel eléri a csolnakot, ennek szélébe kapaszkodván félig megdermedt kezével.

Közel volt a visszaeséshez, midőn mindkettőjüket megragadták a csolnakba emelték.

Antonio ereje teljesen ki volt merülve; csak ennyit kiálthatott: „Mentsék meg barátomat!” — és mozdulatlanul terült el a csolnak fenekén.

Roger, ki el volt ájulva, lassan lassan magához tért, s midőn felnyitá szemeit, első

tekintete a mellette fekvő Antoniora esett, ki semmi életjelt sem adott magáról. A franciaia zokogva borult Antonio testére, azt csókjaival és könnyeivel árasztva el s jajveszékelve:

— Oh barátom, jóltevőm, én vagyok oka halálodnak? Kedves Antoniom, nem hallasz többé! -- ez hát a te jutalmad életem megmentéséért! Oh én nyomorult! hogy viseljem el barátom halálát!

A csolnak e közben visszatért a hajóhoz, hol Roger elbeszélé veszélyes kalandjokat, e szavakkal fejezvé be beszédét:

— Oh bár a tengerbe veszttem volna! Az Istenre kérek, hozzátok életre Antoniot, vagy hagyjatok engem is meghalni!

↓ Az ég, — melyet kétségkívül meghat az emberek könye ha az őszinte szívből fakad, — jóságáról jelt látszék adni, tekintettel ily ritka érzelmekre, — Antonio egyet sohaj, — Roger kiáltást hallat örömeiben, s az emberek vetélkedve igyekeztek, hogy segílyt nyujtsanak a spanyolnak. Ez végre felnyitja bágyadt szemeit, s első tekintetével is a francziát keresi, kit meglátva, örömteljesen felkiált:

— Megmentettem kedves Rogeremet!

A két menekült sorsa általános érdeket gerjesztett a hajón, s mindnyájan versenyeztek, hogy a kiállott szenvedéseket és fáradalmakat lehetőleg feledtessék velök.

Roger Franciaországba érve, atyja karjai közé siet, ki magánkívül volt örömeiben; Antonio, ki igen előnyös ajánlatot kapott egy földjéért, szintén feltalálta nejét és gyermekeit. De a távolság korántsem gyengíté meg a köztük fenállott benső viszonyt, s egész életén át közlekedésben maradt a két hű barát.

Franciaiából: Kovács Ödön.

Történeti karczolatok.

XII. Lajos, francia király.

XII. Lajos első volt a francia királyok közt, a ki a földművelő népet a katonaság rablásai ellenében védelmezte; halállal büntette azokat, kik a parasztokat sarcozták; minek az volt a következése, hogy a földbirtok a háborgatások ellen biztosítva lévén, a mezei gazdálkodás felvirágzott, és a

király általánosan magának az „igazságos“ melléknevet kivívta. Ha XII. Lajos nem is volt sem nagy hős, sem nagy politikus, mégis megszerze magának azon sokkal becsesb dicsőséget, hogy jó király volt.

Mindjárt koronáztatása után egy hirdetményt bocsátott ki, melyet nem méltányolhat eléggé a történelem, és mely minden uralkodónak utánzási például szolgálhat. Ezen hirdetményben tudniillik arra inti a parlamentet és törvényszékeket: „miszerint nem tekintve a netalán ellenkező parancsokat, a melyek csak helytelen rábeszélésnek lehetnek eredményei, mindig az ország alaptörvényei szerint határozzanak és ítéljenek, ha pedig ő (a király) bármikor azokat mellőzni merészelné, neki e hirdetményt mutassák elő.“

De magán-életében is, azaz az egyedül őt illető viszonyokban is, hasonló nemeslelkűséget tanusított. Alig hogy trónra lépett, voltak, kik előbbeni (midőn tudniillik még orleansi herceg volt) ellenei irányában őt felingerelni iparkodtak, mire azonban nekik e nevezetes szavakkal felelt Lajos király:

— Nem illik Franciaország királyának az orleansi hercegen elkövetett bántalmakat megboszulnia.

Egy udvaronc arra szólítá fel a királyt, miszerint egy orleansi polgár vagyónát, a ki a bretagnei háboru alkalmával a király, mint akkori herceg ellen nyilatkozott, koboztassa el. Mire Lajos ezt mondá:

— Nem voltam királya akkor, mikor megbántott; most, midőn azzá lettem, meg kell neki bocsátnom s őt oltalmaznom.

Azok, kik az előbbeni kormányzat alatt ellenei voltak, midőn királylyá lett, nem mertek előtte megjelenni. Erről értesülvén a király, ezt mondá:

— Azon magasztos állás, melyben vagyok, ovja őket minden boszuállástól; csak jótéteményeimből tapasztalandják ama változást, mely viszonyaimban beállott.

XII. Lajos francia királyt udvaroncjai fősvénységgel vádolták, és rávettek egy színészt, miszerint a királyt úgy ábrázolja a színpadon, hogy ajkaihoz egy arannyal telt serleget emel. Lajos megértvén a célzást, így szólt:

— Örömebb látom udvaronczaimat fősvénységemen nevetni, mint népemét tékozlásomon sírni.

Midőn trónra lépett, koronáztatása alkalmából 300,000 franknyi összeget ajánlottak neki fel alattvaló, de a király, a népet e költségtől megkímélendő, az ajánlatot elmellőzte.

Midőn a halál közeledtét érzé, magához hivatá a valois herceget, s bucsuzólag mondá:

— Meghalok, legyenek Önnek ajánlva alattvalóim.

— Egy levél, mely olvasóinkat is érdekelni fogja. Tóth József urtól a következő sorokat vettük:

T. Szerkesztőnő!

Mellékelve küldöm legújabb munkám mutatványának befejezését. Nem tudom, hogy tetszett-e a „Kis Vasárnapi Ujság“ kedves olvasóinak a mutatvány (tetszett bizony, azt mi tudjuk. Szerk.) s ha igen: tetszeni fog-e az, hogy csak ennyit közöltünk belőle, ha már egyszer bele fogtunk a mutogatásba, a kedves olvasók pedig a szerény művecske olvasásába? minthogy azonban már könyvem munkában van, s a kéziratra szükség van a nyomdában, több közleményvel a legjobb akarat mellett sem szolgálhatok, mert szeretném, ha a könyv mielőbb kész lenne. (Azt hisszük, izlelőül sokat is adott a jóból; no de legalább annál feszültebben várják az egész könyvet. Szerk.) Az eddigi mutatványt azért adtam a „Kis Vasárnapi Ujság“-ban, hogy megláthassák az olvasók: jó-e, vagy rossz irányu a művecske, melyre nézve becses partolásukat többször, és egy régi jó ismerős bizalmával

kértem, s most, midőn már a további közlést beszűntetni kénytelen vagyok: némi sajnálkozás fog el, hogy lesznek e lap olvasói között olyanok, kik talán egy „kicsit“ neheztelni fognak, hogy hiában olvasták el munkám bekezdését, ha az utóját nem tudhatják meg. (Hogy ne tudhatnák meg? hiszen megrendelhetik a könyvet 60 krajczárért. Szerk.) Továbbá azt, hogy merre, hova utaznak szárazföldön és tengeren a mi kis híres nevezetes — „garaboneziás diákjaink“? — már mint a bolygó ikrek, és hogy lett belőlük híres, nevezetes ember idegen országokban, miután szerencsésen keresztülérték a tengeri vihart, mely alkalommal „Gábor apó“ — félelmében — oly sok rumot ivott, hogy magát a világ legnagyobb hadvezérének tartotta?

Vigasztal azonban az a gondolat, hogy majd csak megbékélnek és engesztelő parolát csapnak a kezembe egy 60 kros postautalványnyal (ez lévén a díja annak, hogy kitarantom nekik a kezemet), én meg majd visszaadom a parolát, ráadásul még beletéve mind a „Kalász-szedő öreg asszony fiai“, mind „Gábor apó“ hős történetének a közepét, meg a végét. (Ez már aztán derék parola lesz! kívánjuk, hogy minél nagyobb számmal osztogassa! Szerk.) Akár megharagszik a nagy bajszu Gábor apó, (a kinek igen sokat lehet nevetni ilyen komor télies időben nemcsak a meleg kályha mellett, hanem még a hideg szobában is) akár nem? A ki pedig még egy ilyen olcsó parolára sem méltat, hát Isten neki! majd csak elszívelem valahogy a nagy bánatot, míg megbékül a maga kenyérén, meg majd egy másik elbeszélésemen, ha valamikor rájdom a fejemet, hogy — mesélgessek jó kedvemben.

Bocánat, hogy ilyen tréfás „figuria“ val irok, de hát azt gondolom, hogy eleget szomorítottam már, mióta kinyomattam az előfeti felhívásomat, — azon gondolatban, hogy „hátha majd cserben hagy a hálás ifjuság és azt mondja: „Kell is nekünk az a rossz könyved?!... edd meg, ha irtad! nekünk ugyanem kell, mert mi inkább veszünk azon a 60 kemény krajczáron (a mi a te könyvedet kóstálja) egy — házat, még ha festett papirosból vagy cifra kártyából lesz is, mert azt legalább el lehet — fujni, hanem a könyvet legfeljebb csak széttegni lehet, tanulni, szívet-lelket mívelni meg mi nem akarunk a te könyvedből, mert mi már a nélkül is sokat tudunk (enni, inni, buvócskát játszani) és nagyon okos (kis) urak és (kis) urhölgyek vagyunk. Azért hát csak egész bátran — edd meg a „Kalász-szedő öreg asszony fiai“-t, — azaz hogy azt az ily című könyvedet, mert em berevő nek még se tartunk. Edd meg és — ne várd a 60 kros — — parolát.“ (No, százot teszünk egyre, hogy ilyenfélét egyetlen olvasónk sem gondol — még álmában sem! Szerk.) Mi tagadás, biz én

ilyeneket is gondoltam — álmomban, éppen tegnap virradóra. Szerencse, hogy nem hittem el ezt a mi magyar ifju olvasóinkról, mert bizony másként aligha volna ilyen — figurás kedvem, daczára, hogy virág-hétén születtem, ezelőtt 24 kerek eszten lövel. (Tartsa meg az Isten jó kedvét és munkakedvét még legalább 50 esztendeig! Szerk.)

Budapest, 1874. november hó.

Tisztelője

Tóth József.

Talányok.

1)

K. Rózsától.

ház ház szokás
ház szokás szokás.

2)

ut ut ut ut ut ut ut ut ut ut ut ut

3)

Bajkay Józsikától.

12. 13. 11. A katonák védelmezik.
4. 10. 14. Csipős reggeleken esik.
5. 11. 14. Érzékeinknek egyike.
6. 5. 3. 4. 2. Pesti utczák némelyike.
7. 8. 9. 10. 11. Nemzetünk színe egyike.
1. 4. 6. 7. Szöveteket mérnek vele.
2. 3. 4. 5. 14. Férfi-nevek közt leheted.
9. 5. 11. 4. 5. Kádárnál készítettethed.
13. 6. Fa a nyele, vas a bele.
1. 13. 4. Háztetőket fednek vele.
5. 11. 2. Kereke szüntelen mozog.
9. 5. 4. 13. 2. 6. Utczák sarkán íreg-forog.
1-14. Nevezetes régi vára
Szép diadal bizonyága,
Melyet őseink arattak,
Mert töröknek jól beadtak.

Megfejtési határidő: december 20-dika.

TARTALOM.

Kató néni, és a bolygó ikrek. (Vége.) — A magyar ifju dalai. — A szép Vasilissa története. — Czigányok. (Két képpel) — Őszi kép. — Csata után. (Képpel.) — Antonio és Roger. — Történeti karczolatok. — Egy levél. — Talányok.

Felelős szerkesztő: K.-Beniczky Irma.